

ZARZĄDZENIE MINISTRA TRANSPORTU DROGOWEGO I LOTNICZEGO

z dnia 20 marca 1953 r.

w sprawie przystosowania samochodów do napędu gazem wysokosprężonym i samochodów do napędu gazem płynnym oraz ich używania.

Na podstawie § 11 ust. 3 i § 39 ust. 8 rozporządzenia Ministrów: Komunikacji, Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych z dnia 27 października 1937 r. o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych (Dz. U. z 1937 r. Nr 85, poz. 616, z 1948 r. Nr 27, poz. 186, z 1949 r. Nr 30, poz. 213, Nr 51, poz. 399, z 1952 r. Nr 1, poz. 8 i z 1953 r. Nr 14, poz. 60) zarządza się, co następuje:

§ 1. Przystosowanie samochodów do napędu gazem wysokosprężonym i samochodów do napędu gazem płynnym, zwanych dalej „samochodami przystosowanymi do napędu gazem”, oraz sposób używania tych samochodów reguluje instrukcja o przystosowaniu samochodów do napędu gazem i ich używaniu, stanowiąca załącznik do niniejszego zarządzenia.

§ 2. Posiadacz samochodu przystosowanego do napędu gazem powinien przedstawić władzy rejestrującej samochód kartę przystosowania samochodu do napędu gazem według wzoru zatwierdzonego przez Ministra Transportu Drogowego i Lotniczego, zwaną dalej „kartą przystosowania”. Karta przystosowania jest dowodem stwierdzającym, że urządzenie do napędu gazem odpowiada warunkom podanym w instrukcji wymienionej w § 1 oraz że urządzenie nadaje się do eksploatacji.

§ 3. Karta przystosowania stanowi integralną część dowodu rejestracyjnego i powinna być okazywana na żądanie organów kontroli drogowej.

§ 4. Ważność karty przystosowania ustala się na 1 miesiąc od daty jej wystawienia, a następnie przedłuża się jej ważność na miesiąc od daty ostatniego okresowego przeglądu lub naprawy urządzenia, przystosowującego samochód do napędu gazem.

§ 5. 1. Karty przystosowania wystawiają zakłady podległe Centralnemu Zarządowi Sprzętu Samochodowego, Centralnemu Zarządowi Przemysłu Naftowego, Zarządowi Przedsiębiorstwa „Techniczna Obsługa Samochodów” i Centrali Spółdzielni Transportu, upoważnione

przez Ministra Transportu Drogowego i Lotniczego do przystosowywania samochodów do napędu gazem, ważność zaś kart przystosowania przedłużają zakłady (stacje obsługi), upoważnione przez Ministra Transportu Drogowego i Lotniczego do przeprowadzania okresowych (miesięcznych) przeglądów i naprawy urządzeń, przystosowujących samochody do napędu gazem.

2. Nadzór techniczny nad działalnością podległych sobie zakładów w zakresie przystosowywania samochodów do napędu gazem oraz do przeprowadzania okresowych przeglądów i napraw tych samochodów sprawują centralne zarządy, przedsiębiorstwo i centrala, o których mowa w ust. 1.

§ 6. Kierowca samochodu przystosowanego do napędu gazem musi posiadać w pozwoleniu odpowiedniej kategorii na prowadzenie pojazdów mechanicznych adnotację, stwierdzającą posiadanie umiejętności prowadzenia pojazdu, przystosowanego do napędu gazem.

§ 7. W celu uzyskania adnotacji (§ 6) kierowca powinien:

- 1) odbyć przeszkolenie na kursie zorganizowanym w trybie ustalonym zarządzeniem Ministra Transportu Drogowego i Lotniczego z dnia 24 stycznia 1953 r. w sprawie zasad organizowania i prowadzenia stałych oraz jednorazowych kursów szkolenia kierowców pojazdów mechanicznych (Monitor Polski Nr A-26, poz. 310);
- 2) wykazać się umiejętnością obsługi samochodu przystosowanego do napędu gazem przed komisją egzaminacyjną powołaną przez kierownictwo kursu, o którym mowa w pkt 1.

§ 8. 1. Adnotacji (§ 6) dokonuje prezydium powiatowej (miejskiej) rady narodowej, właściwe ze względu na miejsce stałego zamieszkania kierowcy, na podstawie zaświadczenia wydanego przez kierownictwo kursu (§ 7 pkt 1), stwierdzającego posiadanie umiejętności, o których mowa w § 7 pkt 2.

2. Adnotacja umieszczona w pozwoleniu powinna — w zależności od rodzaju odbytego szkolenia i egzaminu — mieć następujące brzmienie: „oraz samochodów o napędzie gazem płynnym” bądź „oraz samochodów o napędzie gazem wysokosprężonym”.

3. Treść adnotacji powinna być potwierdzona podpisem kierownika wydziału komunikacji drogowej prezydium rady narodowej (ust. 1).

§ 9. 1. Do samochodu przystosowanego do napędu gazem może być użyte paliwo płynne (mieszanka benzynowa) w przypadkach niezbędnej konieczności, określonych przepisami o premiowaniu kierowców. Każdy z tych przypadków powinien być odpowiednio udokumentowany.

2. Paliwo płynne (mieszanka benzynowa) może być użyte poza przypadkami określonymi w ust. 1 również do celów technicznych w warsztatach, stacjach obsługi i garażach w ilości określonej odpowiednimi normami.

§ 10. Traci moc obowiązującą zarządzenie Ministra Komunikacji z dnia 28 października 1949 r. w sprawie określenia dodatkowych warunków technicznych pojazdów mechanicznych o napędzie gazem wysokosprężonym (Dz. T. i Z. K. Nr 36, poz. 269).

§ 11. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Transportu Drogowego i Lotniczego: *J. Rustecki*

Załącznik do zarządzenia Ministra Transportu Drogowego i Lotniczego z dnia 20 marca 1953 r. (poz. 528).

INSTRUKCJA O PRZYSTOSOWANIU SAMOCHODÓW DO NAPĘDU GAZEM I ICH UŻYWANIU

R o z d z i a ł I.

Przepisy ogólne.

§ 1. 1. Gazem wysokosprężonym w rozumieniu instrukcji jest gaz, który jako paliwo do napędu samochodów przechowywany jest w butlach stalowych pod wysokim ciśnieniem (do 200 atm.).

2. Gazem płynnym w rozumieniu instrukcji jest mieszanina węglowodorów (jak propan, butan i izobutan), która będąc w normalnych warunkach atmosferycznych gazem, staje się przy niewielkim sprężeniu w temperaturze otoczenia płynem.

§ 2. 1. Butle napełnia się gazem wysokosprężonym na stacjach ładowania. Butle te są umocowane na stałe na samochodzie.

2. Gaz płynny dostarczany jest w butlach wymienionych, będących własnością Centrali Produktów Naftowych. Centrala odpowiada za stan butli i dotrzymanie terminu urzędowych okresowych badań butli.

§ 3. Przy stosowaniu gazu do napędu samochodów należy zachować jak najdalej idące środki ostrożności, a w szczególności przestrzegać przepisów, zawartych w rozdziale V instrukcji.

R o z d z i a ł II.

Przystosowanie samochodów do napędu gazem.

§ 4. Urządzenia do napędu gazem mogą wbudowywać w samochody jedynie upoważnione do tego przez Ministra Transportu Drogowego i Lotniczego zakłady stosując się do rysunków i instrukcji, zatwierdzonych przez Ministerstwo Transportu Drogowego i Lotniczego.

§ 5. Prezydium rady narodowej (wydział komunikacji drogowej) właściwe ze względu na miejsce rejestracji samochodu wskaże posiadaczowi samochodu zakład, upoważniony do przystosowywania samochodów do napędu gazem.

§ 6. 1. Po przystosowaniu samochodu do napędu gazem i sprawdzeniu działania wbudowanego urządzenia zakład (§ 4) wystawia kartę przystosowania samochodu do napędu gazem według wzoru zatwierdzonego przez

Ministra Transportu Drogowego i Lotniczego, zwaną dalej kartą przystosowania, i stwierdza w niej, że urządzenie do napędu gazem odpowiada warunkom wymienionym w instrukcji i nadaje się do eksploatacji.

2. Zakład (ust. 1) doręcza posiadaczowi pojazdu kartę przystosowania zawiadamiając o tym równocześnie prezydium rady narodowej (wydział komunikacji drogowej), właściwe ze względu na miejsce rejestracji samochodu.

§ 7. 1. Posiadacz samochodu obowiązany jest, w ciągu 14 dni od daty otrzymania karty przystosowania, przedstawić ją w prezydium rady narodowej (wydział komunikacji drogowej) wskazanym w § 6 ust. 2 celem dokonania w dowodzie rejestracyjnym na stronie 4 wpisu następującej treści: „Ważny tylko z kartą przystosowania samochodu do napędu gazem nr . . . . . z dnia . . . . . 195 . . . r.” Oprócz tego wpisu prezydium rady narodowej odcisnie w zależności od treści karty przystosowania na pierwszej stronie dowodu rejestracyjnego pieczętkę z napisem: „Napęd gazem wysokosprężonym” bądź „Napęd gazem płynnym”.

2. W przypadku niedopełnienia przez posiadacza samochodu obowiązku, o którym mowa w ust. 1, prezydium rady narodowej (wydział komunikacji drogowej) zarządzi na podstawie § 36 rozporządzenia z dnia 27 października 1937 r. o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych (Dz. U. z 1937 r. Nr 85, poz. 616, z 1948 r. Nr 27, poz. 186, z 1949 r. Nr 30, poz. 218, Nr 51, poz. 389, z 1952 r. Nr 1, poz. 8 i z 1953 r. Nr 14, poz. 60) badanie techniczne danego samochodu.

3. Prezydium rad narodowych (wydziały komunikacji drogowej) założą i prowadzić będą ewidencję samochodów przystosowanych do napędu gazem.

R o z d z i a ł III.

Przepisy o sposobie wbudowania w samochody urządzeń do napędu gazem.

§ 8. Przystosowanie samochodu do napędu gazem powinno być tak wykonane, aby w każdej chwili było możliwe przejście na paliwo płynne.

§ 9. Butlę z gazem należy tak umieścić na samochodzie, aby zapewnić im należytą osłonę przed ewentualnymi uderzeniami kamieni wyrzucanych przez koła samochodu oraz przed nasłonecznieniem. W przypadku gdy sposób umieszczenia butli na samochodzie nie zapewnia cienia, należy założyć osłony brezentowe, blaszane, drewniane itp.

§ 10. Zawory butli powinny być ochronione osłonami blaszanymi nie tylko w przypadkach, gdy grozi ich uszkodzenie od strony kół tylnych, ale także wtedy, gdy są umieszczone obok miejsc przewidzianych do wchodzenia na samochód.

§ 11. Przewody gazowe należy tak prowadzić, aby mogły one być z łatwością na całej swej długości kontrolowane na szczelność. Zabudowanie przewodów jest niedopuszczalne.

§ 12. Rura wydechowa powinna być szczelna, a wylot jej nie może być skierowany w stronę butli lub innych elementów urządzenia do napędu gazem.

§ 13. Kierunek ułożenia butli względem osi samochodu jest dowolny, z tym jednak że poszczególne elementy urządzenia nie mogą wystawać poza obrys samochodu.

§ 14. W samochodzie przystosowanym do napędu gazem należy umieścić następujące napisy:

1) w kabinie kierowcy na widocznym miejscu:

„Po skończonej pracy samochodu zamknij zawory przy butlach i nie wyłączając silnika zaczekaj na wypalenie się gazu z przewodów”;

2) na zewnętrznej stronie skrzyni z jednej lub z obu stron samochodu w zależności od sposobu rozmieszczenia butli:

„Ostrożnie z ogniem”.

§ 15. W odniesieniu do samochodów przystosowanych do napędu gazem płynnym oprócz przepisów zawartych w §§ 8 — 14 należy stosować następujące przepisy:

1) umocowanie butli powinno być wykonane w sposób umożliwiający szybką ich wymianę oraz nie może spowodować zmniejszenia prześwitu samochodu,

2) w przypadkach poziomego ułożenia butli wzdłuż osi samochodu należy przestrzegać, aby zachowane było pochylenie przynajmniej 5° (zawór niżej od stopy butli). Wylot butli powinien być zwrócony w kierunku kół tylnych samochodu,

3) w kabinie kierowcy należy umieścić przy zaworach odcinających napis następującej treści:

„W czasie pracy silnika może być otwarty tylko jeden zawór odcinający”.

R o z d z i a ł IV.

Używanie samochodów przystosowanych do napędu gazem.

§ 16. 1. Samochody przystosowane do napędu gazem powinny być poddawane okresowym przeglądom w odstępach jednomiesięcznych w celu zbadania przydatności urządzenia do napędu gazem do dalszej eksploatacji i usunięcia stwierdzonych usterek. Przeglądów okresowych dokonują zakłady (stacje obsługi), upoważnione do tego przez Ministra Transportu Drogowego i Lotniczego.

2. Zakłady (ust. 1) potwierdzają dokonanie każdego przeglądu lub naprawy urządzenia do napędu gazem w karcie przystosowania oraz w prowadzonej przez siebie książce ewidencji samochodów, obsługiwanych przez zakład.

3. W przypadku gdy posiadacz samochodu przystosowanego do napędu gazem po upływie miesiąca od daty ostatniego przeglądu lub naprawy nie przedstawi samochodu do przeglądu okresowego, zakład (ust. 1) obowiązany jest zawiadomić o tym prezydium rady narodowej (wydział komunikacji drogowej), który wystawił dowód rejestracyjny na ten samochód.

4. Prezydium rady narodowej (wydział komunikacji drogowej) na podstawie zawiadomienia (ust. 3) oraz w oparciu o przepis § 36 rozporządzenia o ruchu pojazdów mechanicznych na drogach publicznych (§ 7 ust. 2) zarządzi badanie techniczne samochodu.

§ 17. W odstępach 14-dniowych posiadacz samochodu obowiązany jest sprawdzać gotowość samochodu do ruchu na paliwie płynnym przez uruchomienie silnika na okres 2 — 3 minut na mieszance benzynowej.

§ 18. W przypadku stwierdzenia jakichkolwiek niebezpieczeństw lub uszkodzeń urządzenia do napędu gazem, posiadacz samochodu powinien niezwłocznie odstawić go do upoważnionego zakładu (§ 16 ust. 1) w celu usunięcia powstałych usterek.

§ 19. Instalacja i urządzenia elektryczne samochodu przystosowanego do napędu gazem powinny być utrzymane w dobrym stanie.

§ 20. Po zakończeniu pracy samochodu (zwłaszcza na noc) kierowca powinien zamknąć wszystkie zawory urządzenia do napędu gazem.

§ 21. Każdy wypadek wybuchu lub pożaru urządzenia, nawet gdy nie spowodował niebezpiecznych następstw, należy natychmiast zgłosić w zakładzie, który przystosował samochód do napędu gazem.

§ 22. Wszelkie zmiany w urządzeniu do napędu gazem mogą być dokonywane jedynie przez zakłady, uprawnione do przystosowywania samochodów do napędu gazem (§ 4).

§ 23. 1. W następujących wyjątkowych przypadkach dozwolone jest użycie paliwa płynnego (mieszanki benzynowej) zamiast gazu do napędu samochodów przystosowanych do napędu gazem:

1) w razie uszkodzenia urządzenia do napędu gazem,

2) w razie odmowy sprzedaży gazu przez stację ładowania gazu,

3) w razie doraźnej pracy samochodu, która ma być wykonana w miejscowościach, odległych ponad 30 km od najbliższej stacji ładowania gazu.

2. Konieczność użycia paliwa płynnego (ust. 1) powinna być potwierdzona:

1) w karcie przystosowania — przez zakład dokonujący naprawy w przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 1,

2) w karcie drogowej (rubryka uwagi) — w przypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 2:

a) przez stację ładowania gazu w razie niemożności sprzedaży gazu; stacja ta powinna w karcie drogowej wpisać jednocześnie datę wznowienia sprzedaży gazu,

b) przez pracownika wystawiającego kartę drogową w okresie niesprzedawania gazu,

3) w karcie drogowej (rubryka uwagi) — przez kierowcę lub upoważnionego do tego innego pracownika jednostki (instytucji lub przedsiębiorstwa) dysponującej samochodem — w przypadkach wymienionych w ust. 1 pkt 3. W tych przypadkach w karcie drogowej należy zamieścić klauzulę: „Zezwalam na użycie paliwa płynnego” i podpis osoby upoważnionej do zamieszczenia tej klauzuli.

§ 24. We wszystkich przypadkach przełączenia napędu gazem na napęd paliwem płynnym kierowca powi-

nien odnotować w karcie drogowej (rubryka uwagi) stan licznika lub określić dokładnie miejsce (np. wskazać kilometr drogi), w którym przełączenie nastąpiło.

§ 25. Przewidziana w przepisach o premiowaniu kierowców norma dopuszczalnego zużycia paliwa płynnego w wysokości 6% w stosunku miesięcznego zużycia gazu powinna być obliczana przez porównanie ilości kilometrów przejechanych na paliwie gazowym do ilości kilometrów przejechanych na paliwie płynnym, np.: jeżeli samochód przejechał 100 km na paliwie gazowym, to jako dopuszczalną granicę ilości zużycia paliwa płynnego należy przyjąć ilość paliwa potrzebną na przejechanie 6 km według normy zasadniczej (bez poprawek).

§ 26. Jako wytyczne do planowania zużycia gazu należy przyjmować następujące ilości gazu:

- 1) dla samochodów przystosowanych do napędu gazem wysokosprężonym (gaz ziemny):
  - a) Star 20 — 27 m³/100 km przebiegu,
  - b) Zis 5 i 150 — 34 m³/100 km przebiegu,
  - c) Bedford 3 t — 28 m³/100 km przebiegu,
  - d) G. M. C. 2,5 t — 37 m³/100 km przebiegu,
  - e) dla pozostałych marek samochodów ilość m³ gazu potrzebnego na przejechanie 100 km — należy przyjmować za równą normie zasadniczej zużycia paliwa płynnego (w litrach);
- 2) dla samochodów przystosowanych do napędu gazem płynnym należy przyjmować, że 1 l paliwa płynnego (mieszanki benzynowej) jest równoważny 0,8 kg gazu płynnego.

R o z d z i a ł V.

Przepisy bezpieczeństwa.

§ 27. Przed uruchomieniem silnika w pomieszczeniu zamkniętym należy pomieszczenie to gruntownie przewietrzyć, gdyż rozrusznik iskrzy i może spowodować wybuch.

§ 28. Wszelkie prace spawalnicze przy samochodzie należy dokonywać po usunięciu z samochodu na zewnątrz pomieszczenia butli gazowych.

§ 29. Ogrzewanie zamkniętych miejsc postoju samochodów oraz przyległych pomieszczeń może być jedynie wodne, parowe lub powietrzne.

§ 30. Zamknięte pomieszczenia do postoju samochodów powinny być zaopatrzone w dobrą wentylację, zapewniającą co najmniej 5-krotną wymianę powietrza w ciągu godziny przy zastosowaniu górnych i dolnych otworów wentylacyjnych. W razie braku takiej wentylacji samochód powinien być przechowywany na terenie otwartym.

§ 31. Lampy oświetleniowe (stałe i przenośne) w pomieszczeniach postoju samochodów i obsługi urządzeń do napędu gazem mogą być tylko elektryczne w obudowie przeciwwybuchowej, a wykonanie instalacji i osprzętu pomocniczego powinno odpowiadać obowiązującym przepisom w tym zakresie.

§ 32. Prób szczelności urządzeń przystosowujących samochód do napędu gazem można dokonywać jedynie roztworem wody z mydłem.

§ 33. Zabrania się:

- 1) wszelkich manipulacji z ogniem otwartym zarówno w kabinie kierowcy, w pobliżu samochodu jak i w garażach (dotyczy to również palenia tytoniu),
- 2) stawiania samochodu w zamkniętym pomieszczeniu, przy stwierdzonej nieszczelności urządzenia do napędu gazem,
- 3) przeprowadzania napraw i regulacji urządzenia do napędu gazem przy pracującym silniku, z wyjątkiem regulacji biegu luzem,
- 4) uruchamiania silnika przy nieszczelnym urządzeniu do napędu gazem,
- 5) stawiania samochodu przystosowanego do napędu gazem w pobliżu samochodów gazogeneratorowych albo w tym samym pomieszczeniu zamkniętym,
- 6) umieszczania samochodów, przystosowanych do napędu gazem pod lub nad pomieszczeniami, w których stale przebywają ludzie.
- 7) stosowania dodatkowych przerw w samochodowej instalacji elektrycznej wysokiego napięcia (np. przez zakładanie tzw. guzików).